

CEFA

Leg, kreativitet og læring

Med afsæt i Billund
Kommunes praksis

Rapporten er en del af projektet 'Hvem vil børnene?', der er finansieret af LEGO Fonden.

Udarbejdet af:

Charlotte Kinimond Hassø, programleder for tidlig
indsats.

Udgivet januar 2021

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

'Hvem vil børnene?' – med et kommunalt fokus	6
Hvorfor er leg så vigtig?	8
Billund Kommunes satsning vedrørende leg	9
Satsning i en kommunal virkelighed	10
Kommunal organisering	12
Hvad består uddannelsesindsatsen af?	14
Pædagogernes perspektiver	18
Meningsfuldt for den pædagogiske praksis	18
Undervisning	19
Børneperspektivet	19
Institutionslogikker	20
Leg	21
Skalering og inspiration gennem intern vidensbase	23
Forankring og fastholdelse i praksis	24
Næste skridt	26
Lovende praksis	27
Teori og viden	27
Mål	28
Individuel tilrettelæggelse	29
Beskrivelse	30
Monitorering	30
Virkning, resultater og effekter	31
Måling af effekter af indsatser i dagtilbud	32
Faglig refleksion	34
Gode råd og pejlemærker til andre kommuner	37
Bilag	41
Billund Kommune – kort fortalt	42
Vision	42
Læringsforståelse	43
Børnesyn	43
Dialog om kompetenceudviklingsforløb	44

“

”Diplommodulet har gjort noget godt ved os. Jeg kan mærke det på alle, der kommer tilbage... Der er en gejst til, at der skal ske noget. Vi har fået mere lyst til legen med børnene. Folk har fået øjnene op for, hvor vigtigt det er.” (Pædagog).

'Hvem vil børnene?' – med et kommunalt fokus

Dagtilbud og tidlig indsats på 0-6-årsområdet er de senere år kravlet op på den politiske dagsorden i takt med, at der er kommet mere viden, som viser, at små børns tidlige år er helt essentielle for børnenes videre færd i livet. I 2018 kom fx en ny lovgivningsmæssig ramme for den styrkede pædagogiske læreplan, og under sidste folketingsvalg var de små børn også et tema.

I takt med den øgede fokus på småbørnsområdet, er der også kommet et stigende behov for tilvejebringelse af mere viden og flere konkrete forslag til, hvordan tidlig indsats på 0-6-årsområdet kan udvikles.

Det er baggrunden for, at Tænketaiken DEA og LEGO Fonden er gået sammen om projektet 'Hvem vil børnene?', som frem mod kommunalvalget i 2021 gennem viden, netværk og topmøder skal udvikle og styrke småbørnsområdet. Projektet udspringer af Småbørnsløftet, som blev etableret i 2018.

'Hvem vil børnene?' indeholder et såkaldt "kommunespor". Formålet med kommunesporet er at videreudvikle og understøtte kvaliteten i kommunernes arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan og bidrage til et nationalt kvalitativt løft af kommunernes praksis på 0-6 årsområdet.

Med afsæt i udvalgte kommuners praksis vil der blive igangsat et udviklingsarbejde, som munder ud i formuleringen af et grundlag for, hvad der er vigtigt at adressere, når kommuner arbejder med temaer, der tager afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan. Derudover er det hensigten at udvikle modeller for investeringer på områderne, som kommuner kan lade sig inspirere af. Endelig vil der blive udarbejdet rapporter, der beskriver kommunernes praksis og konklusionerne fra udviklingsarbejdet.

Kommunesporet tager udgangspunkt i en del af det fælles pædagogiske grundlag, som den styrkede pædagogiske læreplan bygger på. Baggrunden for dette valg er, at det fælles pædagogiske grundlag og læreplanen har en bred legitimitet blandt fagfolk, og at kommunerne allerede er i gang med at udvikle kvalitet indenfor rammerne af den styrkede læreplan. Dette arbejde vil kommunesporet gerne understøtte, inspirere og bidrage til. De temaer, der vil blive arbejdet med er:

- Leg, kreativitet og læring
- Børn i udsatte positioner
- Forældresamarbejde
- Børnefællesskaber
- Uddannelse og efteruddannelse
- Ledelse

Denne rapport omhandler Billund Kommunes praksis i forhold til leg og læring. I rapporten vil du kunne læse mere om, hvordan Billund Kommune som helhed har valgt at prioritere, italesætte og arbejde med leg og læring. Rapportens indhold og viden er indsamlet via dokumentanalyser samt kvalitative interviews med forskellige nøgleaktører i kommunen, som er blevet udpeget af forvaltningen, herunder

børneudvalgsformand, dagtilbudschef, kommunal konsulent, dagtilbudsledere og pædagoger samt en af underviserne fra UCL, der underviste på diplommodulet.

Der vil i det følgende være et kort afsnit om Billund Kommune, som vil give et indblik i den kommunale kontekst, hvori Billund har udviklet og udført den særlige indsats Leg, kreativitet og læring. Dernæst vil der være en beskrivelse af kommunens indsats og tiltag vedrørende leg, kreativitet og læring, som suppleres med nedslag i de involveredes oplevelse af dette. Rapporten præsenterer også kommunale og systemiske pointer om, hvordan kommunen har arbejdet med leg og læring som organisation - herunder beskrivelser af, hvad kommunen mener har været afgørende for, at de er lykkedes med at udvikle og fastholde et fokus på leg og læring.

Endelig er der et afsnit, hvor vi ser nærmere på, hvordan Billund Kommunes tiltag kan anskues ind i en ramme om "lovene praksis", hvor der ligeledes vil være fokus på, hvilke næste skridt Billund Kommune kan tage. Afslutningsvis giver Billund Kommune et bud på, hvad der har været kernen i Billund Kommunes satsning formuleret i såkaldte "pejlemærker". Tanken med at formulere pejlemærker er at bringe viden og erfaringer videre til andre kommuner, der eventuelt overvejer at gennemføre en lignende indsats ift. leg, kreativitet og læring.

Hvorfor er leg så vigtig?

Af dagtilbudslovens § 7 fremgår det, at dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

Men hvorfor er det, at leg er så vigtigt? Det fælles pædagogiske grundlag, som de lokale pædagogiske læreplaner skal tage afsæt i, beskriver en række centrale elementer, som skal kendetegne det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene. Her er "leg" ét af ni elementer. Ifølge det pædagogiske grundlag har legen en værdi i sig selv, og den skal være en gennemgående del af et dagtilbud, fordi leg er grundlæggende for barnets udvikling, idet den blandt andet understøtter fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrig, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Leg og læring

Ifølge det pædagogiske grundlag er legen og den legende tilgang udgangspunktet for de læringsprocesser, barnet indgår i. Det pædagogiske personale skal derfor anvende viden og kompetencer til at skabe pædagogiske læringsmiljøer med fokus på legen, barnets interesser, undren og nysgerrighed. Det pædagogiske læringsmiljø skal være med til at give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige udviklende lege samt udvikle og bruge både emotionelle, sociale, kropslige og kognitive kompetencer. På den baggrund spiller tilrettelæggelsen af læringsmiljøet og rammerne for lege, det fysiske miljø, indretningen, legetøjet og atmosfæren en vigtig rolle.

Leg i børnefællesskaber

Barnet lærer ifølge det pædagogiske grundlag at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter gennem legen. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs, og at børn derfor hele tiden må afstemme hinanden. På den måde bliver det igennem legen, at barnet tilegner sig sociale omgangsformer til at begå sig både i hverdagen i dagtilbuddet og senere i skolen. Barnets sociale læring og udvikling finder endvidere sted, når det iagttager andres leg. Her lærer det at afkode legens formelle og uformelle regler og komme med konstruktive legeudspil, der kan bringe barnet ind i legen og hjælpe med at fastholde denne.

Spontan leg og rammesat leg

Endelig fremgår det af det pædagogiske grundlag, at barnets spontane og selvorganiserede leg skal anerkendes, respekteres og gives meget plads i hverdagen i dagtilbuddene. Det pædagogiske personale har her et ansvar for at være opmærksomme på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig. Mange børn leger spontant af sig selv, men nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn. Børn er forskellige og har brug for forskellige udfordringer. Forskelligheden kan handle om alder, køn, kulturel og social baggrund og individuelle interesser.

Kilder: <https://emu.dk/dagtilbud/det-paedagogiske-grundlag/leg>
<https://emu.dk/sites/default/files/2019-04/Master.pdf>

Billund Kommunes satsning vedrørende leg

Billund Kommune og LEGO Fonden har en fælles vision om at gøre Billund Kommune til Børnenes Hovedstad, hvor børn lærer gennem leg og bliver skabende verdensborgere. Leg og læring er noget der sker i den pædagogiske praksis med børnene, men det er også meget større og omsigsgribende end det:

”Leg, kreativitet og læring gennemsyrrer ikke blot uddannelser og erhvervsliv, men også byplanlægning og kommunalpolitik. Et sted, der skaber verdensborgere med et udsyn, der rækker langt ud over Billund. Og det kræver kun, at vi voksne lærer at lege. Igen.”
(<https://capitalofchildren.com/da/>)

En af visionerne for Børnenes hovedstad beskrives på denne måde:

”Billund er en by i en kommune, der tror på, at børn er mindst lige så kompetente som voksne. Og det gør Billund kommune til et særligt sted i verden. Et sted, der insisterer på en legende og anerkendende tilgang til livet og børns kompetencer. Og når hele Billund kommune går sammen om at bygge Børnenes Hovedstad, er det ikke for sjov. Det er for fremtiden. En fremtid, der kan blive klogere, sjovere og mere menneskelig.” (<https://capitalofchildren.com/da/>)

Profileringen med leg og læring fremhæves i interview som en måde at gøre sig attraktiv på som kommune, og handler derfor også om en kommunal identitet. Det skal ses ind i en kontekst, hvor der tilbage i slut 00'erne-start 10'erne var faldende børnetal og tilbagegang i børnefamilier bosat i Billund Kommune. Her fremhæves samarbejdet med LEGO-Fonden om Børnenes Hovedstad, som en central indsats til at sætte fokus på børnene og den legende læring. Børnenes Hovedstad, som startede i 2011, berettes politisk og forvaltningsmæssigt som et led i en kommunal identitet, men også som en tiltrækningsstrategi, hvor Billund Kommune har positioneret sig som en kommune, der har børnene i fokus, og gennem dette haft et aktivt tilvalg af at sætte spot på- samt tiltrække børnefamilier.

Leg har således været på den politiske agenda i Billund Kommune i mange år, men på et tidspunkt begynder især forvaltningen, ifølge dagtilbudschefen, at spørge sig selv: ”Er vi egentlig så gode til leg, som vi går rundt og siger?” Svaret var nej, og konklusionen blev, at kommunen havde behov for at arbejde meget mere systematisk med leg og dens forskellige aspekter.

Udvalgsformanden beskriver, hvorfor de har satset på leg, kreativitet og læring:

”Det handler om identitet. Når vi er Børnenes Hovedstad, så skal vi også gøre noget særligt på området” (Politiker).

Satsning i en kommunal virkelighed

Det er baggrunden for, at man igangsætter en proces, der ender med udvikling af et diplom-modul med titlen "Leg, kreativitet og læring". På den måde bliver diplommodul et af vejene til at realisere Billund Kommunes visioner. En konsulent beskriver det således:

"Den store satsning er at uddanne alle pædagoger, PPS og konsulenter i forhold til leg og læring. Det er et element i at gå fra vision til virkelighed. Herunder understøtte hvordan får vi visionerne udøvet og endnu mere ud i praksis og som en større del af den pædagogiske praksis". (Kommunal konsulent).

I Billund Kommune har alle fagprofessionelle, der understøtter kvalitetsudviklingen af 0-5-åriges læringsmiljø i kommunens dagtilbud, siden 2018 taget et uddannelsesmodul i leg, kreativitet og læring under den pædagogiske diplomuddannelse (PD) til 10 ECTS-point. Det vil sige pædagoger i dagplejen og daginstitutioner, daglige ledere i dagtilbud, pædagogiske konsulenter og resursepersoner i PPS (specialpædagogiske vejledere, talehørekonsulenter, fysioterapeuter, småbørns konsulenter) samt to konsulenter fra Børnenes Hovedstad, CoC Playful Minds.

Uddannelsen er tilrettelagt som et praksisnært kompetenceløft med en vekselvirkning mellem ny viden, metodeudvikling og aktionslæring i den pædagogiske praksis i kommunens dagtilbud. Uddannelsen har til formål at øge de fagprofessionelles bevidsthed om legens potentiale, herunder også den risikofyldte leg samt de fagprofessionelles rolle, position og medansvar i rammesætningen af lege- og læringsmiljøer.

Uddannelsen startede i august 2018 og hele målgruppen forventes at have færdiggjort uddannelsen i juni 2020.

Vidensindsatser skal gøres helt

Billund Kommune har besluttet at satse på en vidensindsats gennem uddannelse, som skal ses ind i en forståelse af, at dette kan medføre en udvikling af den pædagogiske praksis. Og det er med et særligt mål for øje:

"Det med at uddanne én pædagog i én institution. Det ved vi fra forskningen kun har lille effekt." (Chef i kommunen).

Det er altså vigtigt for kommunen, at den nye viden ikke bliver personafhængig i dagtilbuddene, således at en pædagog sidder inde med en særlig viden om et givent område. Det skal i højere grad udmønte sig i en fælles vidensbase og en praksis i professionelle læringsgsfællesskaber, som kan bidrage til at styrke fagligheden og tilføje en ny måde at reflektere og diskutere relevante temaer vedrørende den pædagogiske hverdag.

I udformningen af vidensindsatsen har det derfor været vigtigt for forvaltningen, at det blev slået stort op. Aktuelt har alle pædagoger, daglige ledere, støttefunktioner i PPS og konsulenter i forvaltning nu været igennem uddannelsesforløbet. Men der mangler stadig nogle skridt på vejen, som er i gang med at blive nøje overvejet. Dette omhandler dagtilbudslederne, hvor der er igangsat en proces, som skal sikre, at de snarest skal have modulet – måske i en anden form. Billund Kommune er i derfor i gang med at tænke dette ind ved, at dagtilbudschefen og dagtilbudslederne starter et lederudviklingsforløb i august måned med fokus på ledelse af eksperimenterende og legende organisationer. Dette ser flere pædagoger som en væsentlig del af indsatsen.

Og derudover er der et særligt fokus på pædagogmedhjælperne og dagplejerne, som ikke har kunnet være en del af diplommodulet, da de ikke har en professionsuddannelse, hvilket er et adgangskrav til diplommodulet. Her peger flere pædagoger på, at:

”Ledere og så mange som muligt skal uddannes. Hvis man er en institution, hvor der er pædagogmedhjælpere, så skal alle som helhed i huset have mulighed. Det vil gøre en stor del”. (Pædagog)

Sikre daglig drift og samtidig udvikle

For at de respektive dagtilbud har kunne sikre stabilitet for børnene, så har pædagogerne været afsted i hold på tværs af dagtilbud. Der har i alt været 7 hold afsted fordelt på 22 måneder. Det har både været en styrke og en svaghed.

Det har været en styrke at pædagogerne under uddannelsen har kunne få et større kendskab til og kunne sparre med de andre pædagoger fra andre dagtilbud, men også at få indblik i anderledes måder at tilrettelægge og udføre pædagogik. En pædagog fortæller om oplevelsen:

”Vi holder stadig alle sammen kontakt. Vi har fået et større netværk. Når man møder hinanden rundt omkring, så er der sparring. Hvis de har fundet ud af noget, så tænker man... uhhh... det kunne vi måske lære af.” (Pædagog).

Men på den anden side fremhæver pædagogerne ligeledes, at det har været svært at følge med i hinandens proces internt i dagtilbuddet. Det har været udfordrende at være den første, der færdiggjorde diplommodulet, og ikke at have andre at sparre med og påbegynde nye tiltag med – og det har omvendt været svært for de sidste, som afsluttede uddannelsen, at se og høre kollegaer referere til viden og teori og afprøve nye ideer, inden de selv fik den nye viden. En pædagog beskriver det således:

”I den optimale verden var vi alle taget afsted på samme tid. For så var vi hurtigere kommet i gang med at implementere i praksis. For når den

første kommer tilbage, så ved vi ikke heeelt, hvad det er, hun går og snakker om.” (Pædagog).

Kommunal organisering

Det ses i Billund Kommune, at der er tre positioner, som er væsentlige i satsningen – den politiske, den udøvende og den oversættende rolle. I Billund Kommune har særligt dagtilbudschefen haft den oversættende rolle, hvor man både skal have stor fokus på den politiske opbakning samtidig med et blik for selve indsatsen i dagtilbuddene.

Synlig forvaltning ved diplommodul

Forvaltningen er indtænkt som deltagende i uddannelsen, og har endvidere en aktiv rolle i forbindelse med undervisningsgangene. Et eksempel er den sidste undervisningsgang, hvor pædagogerne på uddannelsen giver forvaltningsniveauet (og dagtilbudslederne) et indblik i den nye viden, de er blevet inspireret af – samtidig med at forvaltningen og dagtilbudslederne får et indblik i, hvad der rør sig. Det kommer bl.a. til udtryk her, hvor en underviser på UCL beskriver, hvordan sidste undervisningsgang har fungeret:

”Den tiende undervisningsgang har vi lavet paneldebat, hvor alle dagtilbudslederne kommer og chefen fra kommunen, LEGO Fonden mv. De har lavet et panel, så har de studerende fremlagt tanker om det, som de laver opgaver om. De har fortalt om det de er optaget af, og hvad de vil hjem og lave videre på – og fået feedback fra panelet. Lederen spørger til sidst, hvordan kan jeg hjælpe dig med det, når vi kommer hjem. Det betyder meget, når man som leder stiller det spørgsmål og får svar mens alle andre lytter – det forpligter”.
(Underviser på UCL).

Også flere af de interviewede pædagoger fremhæver denne undervisningsgang og betydningen af, at medarbejdere fra forvaltningen har deltaget i diplommodulet. En pædagog fortæller:

”Jeg har været med på et modul, hvor der var ledere og andre fra forvaltningen som fuldførte det lige som os andre og dét, at de også tog modulet gjorde, at de også fik en indsigt i hvad det er for en hverdag vi har, og vi fik et indblik i, hvordan de arbejdede med at etablere det i daginstitutionerne. Hvis de ikke havde været afsted og fået et indblik i vores hverdag, så tror jeg, det havde været sværere at få det implementeret.” (Pædagog).

Forvaltningen har været synlige ift. diplomuddannelsen, hvilket for de interviewede pædagoger giver rigtig god mening, da de føler, at forvaltningen derved får en bedre forståelse for den pædagogiske

hverdag. Det handler både om, at centrale medarbejdere i forvaltningen selv har taget dimplommodulet sammen med pædagogerne, og om, at dagtilbudschefen også deltager på en af undervisningsgangene. Derved bliver dagtilbudschefen mere synlig og kan anerkende vigtigheden af uddannelsen overfor pædagogerne. Endelig er det også en mulighed for dagtilbudschefen i forhold til at få føling med, hvad pædagogerne er optagede af, og hvilken retning den pædagogiske praksis kan tage efter uddannelsen.

Hvad består uddannelsesindsatsen af?

Diplommodulet Leg, kreativitet og læring er udviklet i samarbejde mellem UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, Billund Kommune og LEGO Fonden. Et af formålene med diplommodulet er, ifølge UCL, at de studerende skal arbejde med at finde frem til, hvordan legen kan indgå som et helt centralt element i børns udvikling, dannelse og læring.

Fagligt indhold

På diplommodulet sættes leg, legekultur og læring, ifgl. UCL, ind i et historisk, samfundsmæssigt og institutionelt perspektiv, og de studerende lærer om relationen mellem leg, læring, legens kendetegn og den professionelles rolle.

Læring og dannelse gennem leg

Derudover bliver de studerende, ifgl. UCL, introduceret til temaet børnefællesskaber og børns deltagelsesmuligheder med fokus på børns selv- og medbestemmelse samt børn som medskabere i legen.

Med teorier og metoder inden for didaktik lærer de studerende, hvordan de kan bruge didaktiske greb til at skabe særlige betingelser for legende læring og lærerig leg i børnefællesskaber.

Ifgl. UCL, får de studerende viden om:

- Børns kreativitet, fantasi og nysgerrighed
- Sprogets betydning for deltagelse i leg, herunder drenge og pigers forskellige deltagelse
- Fysiske rum og læringsmiljøer
- Konkrete handleplaner og evalueringstiltag

Video

På modulet lærer de studerende, ifgl. UCL, at bruge billeder og video til at udvikle den pædagogiske praksis. Blandt andet ved at lave undersøgelser blandt de medstuderende eller børnene i den studerendes institution.

Udbytte

Undervisningen tager, ifgl. UCL, afsæt i et forskningsinformeret grundsyn på børn og børns leg, og de studerende får redskaber til at udvikle egen praksis.

De studerende lærer at analysere og vurdere legens betydning for børns udvikling og bruger didaktisk tænkning til understøttelser af børns leg og kreative processer.

Efter modulet kan de studerende:

- Tage ansvar for udvikling af læringsmiljøer, der faciliterer børns dannelse gennem deltagelse, leg og børnefællesskaber
- Styrke børn og leg gennem et børneperspektiv.

Mellem undervisningsdagene får den studerende, ifgl. UCL, mulighed for at afprøve modulets teorier og metoder, og det medvirker til at styrke den studerendes pædagogiske kompetencer i praksis.

Målet er, ifgl. UCL, at den studerende selvstændigt og sammen med kollegaer kan udvikle og gennemføre en pædagogik, der understøtter børns leg, læring, nysgerrighed, eksperimenteren og kreativitet.

Tilrettelæggelse

På modulet bliver der, ifgl. UCL, arbejdet med teoretisk baseret undervisning gennem dialog, øvelser og videoer samt praksisøvelser og praksisafprøvning. Der vil være både individuelt arbejde samt arbejde i studiegrupper.

Mellem undervisningsdagene lægges der op til, at den studerende kan gennemføre aktioner og prøvehandlinger i praksis. Efter praksisøvelserne er der feedback og systematisk refleksion. Kilde: <https://www.ucl.dk/efteruddannelser-og-kurser/efteruddannelser/diplommoduler/leg-kreativitet-og-laering>

Diplomuddannelsens målgruppe

Ifølge Billund Kommune er målgruppen for diplomuddannelsen alle fastansatte pædagoger og daglige ledere med ansættelse i dagplejen og i daginstitutionerne, specialpædagogiske vejledere, fysioterapeut og talehørerkonsulenter i PPS samt konsulenter i dagtilbudsstaben.

Planlægningsgruppen

En arbejdsgruppe bestående af en dagtilbudsleder, fællestillidsrepræsentanten for BUPL og dagtilbudschefen har i samarbejde med UCL og LEGO Fonden udarbejdet en plan for gennemførelsen af diplommodulet i leg, kreativitet og læring, som beskrevet nedenfor. Planlægningsgruppen mødes løbende og justerer indhold og form i uddannelsen i forhold til de behov, som opstår undervejs i forløbet.

Vilkår for de "studerende"

Uddannelsen er på 10 ECTS point, hvilket svarer til 6,66 studieuger.

Ifølge Billund Kommune opnås den største effekt af kompetenceudvikling, når den foregår i tæt forbindelse med praksis. Derfor har de tilrettelagt diplomuddannelsen som et praksisnært kompetenceløft med en vekselvirkning mellem ny viden, metode- og aktionslæring i den pædagogiske praksis i henholdsvis dagplejen og daginstitutionerne.

Uddannelsen er tilrettelagt med følgende studiedage:

10 Uddannelsesdage inklusive forberedelse	74,0 timer
3 Vejledningsdage	22,2 timer
1 dag med eksamen	7,4 timer
4 feltdage - aktionslæring i praksis	29,6 timer
3 dage til opgaveskrivning	22,2 timer
4 studiedage (læsning mm.)	29,60 timer

I alt 25 studiedage, der svarer til 185,00 arbejdstimertimer pr. "studerende"

Uddannelsens tilrettelæggelse

Det første hold startede på uddannelsen i 3. kvartal 2018 og sidste hold afslutter med eksamen i juni 2020. Der planlægges med uddannelseshold på minimum 17 og maksimum 25 studerende. Uddannelsen tilrettelægges som et 7 ugers forløb.

Rammevilkår for deltagelse

For at sikre et stabilt og kontinuerligt lærings- og arbejdsmiljø for alle børn og de tilbageværende medarbejdere i daginstitutionerne og "normal" drift i dagplejen med faglig vejledning og guidning af dagplejerne, tilsyn mm., planlægges der med fuld vikardækning på alle studiedage. Der planlægges med fuld vikardækning på i alt 25 studiedage, svarende til 185 arbejdstimer pr. studerende. Hver arbejdstime prissættes til 209,57 kroner (nøgletal for timeprisen pr. medarbejder i daginstitutioner i 2018 priser), hvilket betyder, at der er vikarudgifter på 38.770,45 kroner pr. studerende.

Overslag over pris pr. studerende

Deltagergebyret, grundbøger og kompendium er finansieret af LEGO Fonden – en udgift på ca. 10.000 kroner pr. studerende.

Alle de studerende er vikardækket med 185 timer fordelt på 10 undervisningsdage, forberedelse og skruvedage, feltdage i egen institution, vejledning og eksamen.

Udgiften til vikardækning er estimeret til ca. 40.000 kroner pr. studerende. Institutionernes egen betaling har været 10.000 kroner pr. studerende. Daginstitutioner: De enkelte daginstitutioner har en egenbetaling på 10.000 kroner pr. studerende.

Børneudvalget og økonomiudvalget har bevilliget 30.000 kroner pr. studerende til vikardækning.

Projektledelsen, ledernes timeforbrug og administration af projektet er finansieret inden for dagtilbuddenes budgetter.

Anvendelse af video

Dagtilbudsområdet har indkøbt 50 fleksible licenser til et videoredskab. Undervisere fra UCL, ledere og studerende på hold 1 og 2 undervises i systemet af en ekstern konsulent. De efterfølgende studerende undervises af deres kollegaer, som har gennemført uddannelsen. Systemet administreres i forvaltningen, som også udarbejder guideline samt samtykkeerklæring til forældrene.

Når alle har gennemført diplomuddannelsen evalueres anvendelsen af videoredskabet med henblik på investering, så alle pædagogiske medarbejdere fremover har en licens, så systemet fremadrettet kan anvendes til faglig kapacitetsopbygning af de enkelte dagtilbud i samarbejdet med PPS, dagtilbuddene imellem og dagtilbudsområdet som helhed.

Ordblindhed

Forvaltningen sikrer, at alle studerende med ordblindevanskeligheder får den nødvendige hjælp for at kunne gennemføre uddannelsen.

Forankring

For at sikre motivation og fokus på forbedringsarbejdet af pædagogikken har der været behov for ledelsesmæssig opmærksomhed før, under og efter uddannelse i form af møder mellem leder og medarbejdere der skal på uddannelse.

Før uddannelse; introduktion og forventningsafstemning.

Under uddannelse; opfølgning og motivation.

Efter uddannelse; læring, videndeling og forankring.

Pædagogernes perspektiver

Meningsfuldt for den pædagogiske praksis

I interviews med pædagoger og dagtilbudsledere ses det, at leg og læring fremhæves som noget positivt for både børnene og den pædagogiske faglighed. Når pædagogerne fortæller om, hvad de mener, at et større fokus på leg og læring betyder for dem, så fremhæves det gode børneliv. En pædagog beskriver det således:

”I Billund Kommune, der prøver vi at skabe den bedste barndom som muligt. Det er jo det gode børneliv. Og når man kigger ind i leg og læring – så er der mange aspekter, som legen kan understøtte”
(Pædagog).

En anden pædagog fortæller om, hvad diplommodulet har gjort for vedkommende og kollegaerne:

”Diplomet har gjort noget godt ved os. Jeg kan mærke det på alle, der kommer tilbage... Der er en gejst til, at der skal ske noget. Vi har fået mere lyst til legen med børnene. Folk har fået øjnene op for, hvor vigtigt det er.” (Pædagog).

Det ses derfor hos interviewpersonerne, at der er en stor opbakning til både det faktum, at det netop er leg, kreativitet og læring, som der er fokus på. Men også måden og prioriteringen af at det er sket igennem et uddannelsesforløb.

De pædagoger, DEA har interviewet, har været positive i forhold til indholdet på diplommodulet. Der er især tre ting, som er blevet fremhævet.

Den første er, i hvor høj grad det opleves som meningsfyldt for dem, at de gennem diplommodulet har fået øget fokus på legen i dagligdagen. Nogle fortæller, at de går gladere på arbejde, og at de har fået mere energi.

Den anden er, at det pædagogiske personale på diplommodulet har fået inspiration og redskaber til, hvordan de kan anvende den viden, de har fået, i deres hverdag.

Den tredje er, i hvor høj grad det pædagogiske personale har fået lyst til at ændre nogle af de måder, de hidtil har arbejdet på. En af interviewpersonerne fortæller i den forbindelse om en kollega, der efter at vedkommende havde været på diplommodulet, næsten oplevede det som flovt, når kollegaen tænkte tilbage på, hvordan vedkommende inden diplommodulet omgik børnene.

Nogle af årsagerne til de positive oplevelser skyldes blandt andet den måde diplommodulet er blevet tilrettelagt på. Ifølge en af underviserne fra UCL, der underviste på diplommodulet, har UCL understøttet det pædagogiske personales kobling af egen praksis ind i den teori, der er blevet undervist i på diplommodulet. Afsættet og tilrettelæggelsen af diplommodulet har således været baseret på det pædagogiske personales egne hverdagssituationer. Derudover fortæller underviseren fra UCL, at UCL endvidere har haft fokus på, hvordan det pædagogiske personales praksis kunne blive udviklet og forbedret undervejs i undervisningsforløbet.

Undervisning

Undervisningen har været tilrettelagt sådan, at det pædagogiske personale til hver undervisningssession har haft deres eget materiale med. Som en af underviserne siger:

”De studerende har været meget motiverede, og har fyldt rummet med billeder, tegninger og videoer af børn og dem selv til hver eneste undervisning”. (Underviser).

En af de ting, underviseren især har oplevet som succesfuldt, er de videooptagelser, som det pædagogiske personale har medbragt til undervisningen. Ifølge underviseren har en af de helt store øjenåbnere været, hvor stor en effekt videooptagelserne har haft. Ifølge underviseren betød de medbragte videooptagelser eksempelvis, at det pædagogiske personale fik øje på, at de udsatte børn ikke altid deltog i aktiviteterne. Videooptagelserne gjorde også, at det pædagogiske personale blev opmærksomme på, hvad der var deres egne synsninger, og hvad der reelt foregik på stuerne. En af pædagogerne giver dette eksempel på, hvad vedkommende oplevede i forhold til en af de videooptagelser, vedkommende selv havde lavet:

”Jeg lavede en samling. Vi skulle være i det samme rum, og børnene måtte gøre lige, hvad de ville. De måtte gerne ligge ned, de måtte spise osv. Så filmede jeg det. Under hele samlingen oplevede jeg et utroligt kaos, og jeg var lige ved at gå ud af mig selv. Men da jeg bagefter så videoen, så kunne jeg se, at alle børn var i gang – der var ikke støj, selv om jeg oplevede det anderledes. Der var en rolig stemning. Så det med at filme er godt og jeg fik set, at det med at det hele bare var kaos – det var en følelse inden i mig selv.” (Pædagog).

Børneperspektivet

Netop at kunne se tingene ud fra børnenes perspektiv, har været et andet fokusområde på uddannelsen. Til den allerførste undervisningsgang var det pædagogiske personale blevet bedt om at medbringe videooptagelser af interview af børn fra deres egen daginstitution. Ifølge pædagogerne var ét af de spørgsmål, som det pædagogiske personale skulle stille børnene: ”Hvad kan man bruge de voksne til?” Nogle børn svarede ifølge pædagogerne: ”Ikke en skid.” Andre børn fortalte ifølge pædagogerne, at man

kan bruge de voksne til at få skæld ud, hvis man har gjort noget forkert, til at blive trøstet og til at få hjælp, når man skal på toilettet.

Efter at det pædagogiske personale havde været på diplommodulet begyndte nogle af dem at opleve, at børnene begyndte at svare, at man eksempelvis kan bruge de voksne til fangeleg og til at lege med dukker. Legen begyndte ifølge nogle af pædagogerne at blive nævnt, som noget, man kunne bruge de voksne til:

”Vi bliver mødt af børn, der ved afleveringen spørger, om vi skal lege i dag.” (Pædagog).

En af daginstitutionslederne oplever dog, at medarbejderne godt kan blive bedre til både at involvere børnene i planlægningen af aktiviteter og at inddrage dem i evalueringer af aktiviteter:

”I dag skal vi på tur. Hvor vil I gerne gå hen? – Vi kan stadig godt blive bedre til at finde ud af, hvornår børn selv kan være med og hvornår man skal styre som voksen.” (Daginstitutionsleder).

Ved at øve sig på at se tingene i børnehøjde, fortæller det pædagogiske personale, at de er begyndt at forholde sig anderledes til deres egen praksis. De er i stigende grad begyndt at sætte spørgsmålstegn ved, hvorfor de gør tingene på dén måde, de gør.

En af pædagogerne giver det eksempel, at vedkommende altid har puttet børnenes malerier ned i en skuffe eller hængt dem højt oppe på væggen. Begge dele for at passe på malerierne, så forældrene kunne få dem med hjem. Men med den viden pædagogen fik på diplommodulet begyndte vedkommende at overveje, om det måske var bedre, at børnene fik lov til at røre og pille og på den måde fik lært, hvordan man kan passe på malerierne. Derudover kom pædagogen også frem til, at det måske gav børnene en bedre ejerfølelse af deres institution, hvis de kunne gå rundt og se på deres egne ting.

Institutionslogikker¹

I det hele taget betød undervisningen på diplommodulet, at det pædagogiske personale fik øjne på deres egne såkaldte institutionslogikker. De begyndte eksempelvis at lægge mærke til, hvor meget de afbryder børnene i deres leg i løbet af en dag. Som en af pædagogerne siger:

¹ Institutioner kan forstås som sociale fænomener, der har bestemte logikker og sammenhænge, som opretholdes gennem individers handlinger i samspil med hinanden. Institutioner repræsenterer mønstre og regelmæssigheder samt normer og logikker, der i begrænset omfang italesættes, men ukritisk praktiseres dagligt. Institutionslogikker definerer således orden og normalitet (Gulløv, 2004)

”Generelt fik jeg øje på institutionslogikker og begyndte at stille spørgsmål, som er det nødvendigt, dét vi gør? Behøver vi at bremse børnene igen og igen? Så skal de vaske hænder, så er der samling, så skal de spise – der er opbrud på opbrud. Deres chancer for at blive fordybet i leg bliver mindsket. Det er vigtigt at forholde sig til, hvilke ting der er strengt nødvendigt. Nogle gange kunne vi samle dem på et tæppe først, så skulle de bagefter sætte sig ved bordet. Men kunne vi ikke bare nøjes med at blive på tæppet hele tiden, eller sætte os ved bordet med det samme?” (Pædagog).

Det pædagogiske personale forklarer, at man efter at have været på diplommodul i langt højere grad forsøger at lade børnene være i dét, de er i. Som en af dem fortæller, så får børnene til forskel fra tidligere nu lov til at lade den legoborg, de har lavet, blive stående. Den skal ikke nødvendigvis pakkes ned med det samme, fordi det kan være, at børnene måske vil lege videre med den senere på dagen.

Leg

Som det er blevet beskrevet tidligere, har Billund Kommune prioriteret legens betydning for barnets udvikling, læring og dannelse i mange år. Når man spørger om, hvorfor det forholder sig sådan, er svaret ifølge dagtilbudschefen, at børn skal udvikle kompetencer, så de kan være medskabere af en verden, hvor samarbejde, problemløsning og kreativitet er vigtige og centrale kompetencer, og at det i bund og grund er dét, Billund Kommune mener, legen kan give børnene.

En af grundene til at diplommodul blev udviklet var imidlertid, at man, ifølge dagtilbudschefen, oplevede nødvendigheden af en systematisk og målrettet faglig indsats for at styrke arbejdet med legens betydning for barnets udvikling, læring og dannelse. Der var i kommunen et behov for at gentænke legen og give legen mere fylde i den pædagogiske praksis og i læringsmiljøet som helhed. En underviser på UCL forklarer det blandt andet ved, at det pædagogiske personale var kommet meget langt væk fra legen. Som vedkommende siger:

”Pædagogerne var blevet praktisk personale. Det var blevet deres kerneopgave, men legen kaldte dem tilbage.” (Underviser på diplommodul).

Som eksempel på at det pædagogiske personale var kommet for langt væk fra legen, fortæller dagtilbudschefen, at vedkommende blev overrasket, da vedkommende fandt ud af, at det i nogle dagtilbud forholdt sig sådan, at børn ikke længere måtte klatre i træer, for som vedkommende siger:

”Det skal de da have lov til. Det er helt eksistentielt i forhold til at være barn.” (Dagtilbudschefen).

I den forbindelse er der på diplommodulet blevet lagt særlig vægt på at have fokus på den såkaldte risikofyldte leg, som indbefatter, at børn får lov til at lege mere risikofyldt – eksempelvis ved netop at få lov til at klatre i træer. Pædagogerne fortæller, at undervisningen på diplommodulet blev tilrettelagt på en sådan måde, at det pædagogiske personale selv fik mulighed for at eksperimentere med, hvad leg er, og hvordan de kan bruge legen. Pædagogerne giver udtryk for, at de blev bevidstgjorte om, at der findes forskellige typer af leg, og at de selv skal kunne fordybe sig i legene og være tilstede i dem. Som én af dem siger:

”Vi har skullet lære, hvordan man leger, som børn gør det.” (Pædagog).

Men ifølge det pædagogiske personale er det ikke altid lige let for deres kollegaer at give slip på kontrollen og lade børnene lege risikofyldte lege. De fortæller også om kollegaer, som ikke har lyst til at kravle i træer. En underviser på UCL fortæller også om andre barrierer der kan være for pædagogerne i forhold til at være mere aktive i børnenes leg:

”Nogle synes, det er pinligt at fjolle, og nogle har for eksempel problemer med overvægt og har svært ved at lege med.” (Pædagog).

I den forbindelse fortæller en af daginstitutionslederne om, at vedkommende endnu ikke har set så mange adfærdsmæssige ændringer blandt personalet i praksis, men mere observeret ændringer i personalets adfærd i form af, at de i pauserne har flere dialoger med hinanden om ting, de har lært på uddannelsen. Vedkommende har også konstateret, at man kan mærke på pædagogerne, at de har fået en større faglig ballast, og at de føler, de er mere faglig funderede. Ifølge daginstitutionslederen giver det sig udslag i en større selvtillid, når pædagogerne taler med veluddannede forældre.

En anden ting, de på uddannelsen har lært om leg er, ifølge pædagogerne, at aspekter som børnenes sprog, børnenes sociale udvikling og kropslighed er noget, som legen kan være med til at understøtte:

”Vi har nogle børn, som af den ene eller anden årsag, har det svært. Det er godt for dem, at vi går ind i legen med dem. For dem er det en enorm støtte i stedet for at tage dem ud af legen og ind i et andet rum. At vi kan gøre det på legepladsen, og hjælpe dem der, er meget bedre.” (Pædagog).

På modulet er det pædagogiske personale blevet undervist i, hvordan de kan positionere sig i legen for at understøtte det enkelte barn og børnefællesskabet bedst muligt. Pædagogerne kan indtage fire forskellige positioner. Det kan enten være som ”spillende træner” eller ”medspiller”, hvis det er indenfor legens kontekst. Eller det kan være ”instruktør” eller ”tilskuer”, hvis det er udenfor legens kontekst. Som en af pædagogerne siger:

”Hele den måde hvordan vi voksne positionerer os er vigtigt. Nogle børn skal have styrket deres relationer – et andet barn skal have udviklet sin motorik. Alt afhængig af deres behov skal jeg positionere mig forskelligt og fokusere på, hvordan jeg bedst kan støtte barnet i legen.” (Pædagog).

Skalering og inspiration gennem intern vidensbase

En stor del af uddannelsesforløbet har for det første bestået i at benytte videooptagelser til at anskue egen og andres praksis, og for det andet bestået i at oparbejde måder, hvorpå man kan anskue og samarbejde professionelt og fagligt om videooptagelser. Pædagogerne beskriver deres erfaringer med videooptagelserne således:

”Det har været alfa omega, at det har været praksisnært. Det kan jeg også høre fra kollegaer. Det sidder fast og giver mening. Det er blevet prøvet på egen krop, og vi har kunne mærke følelsen. Vi har brugt video rigtig meget. At se sig selv, og man får øje på nogle ting. En ting er det du oplever, men man kan finde andre ting, når man ser videoen bagefter.” (Pædagog).

En anden pædagog giver et eksempel på, hvordan videooptagelser kan give nye perspektiver, og tillade at anskue situationen på en anden måde, end når man står direkte i det:

”Man får nogle store erkendelser, når man optager hverdagssituationer på video. Man kan godt selv have en oplevelse af, at der er totalt kaos på en stue, men når man kigger på videoen, så kan man faktisk se, at børnene har det godt.” (Pædagog)

Næste skridt for Billund Kommune er at arbejde systematisk med kvalitetsudvikling af den pædagogiske praksis gennem aktionslæring og videooptagelser på flere niveauer. Dels pædagogernes egen udvikling, udvikling af det professionelle læringsfælleskab i deres repektive teams, internt i dagtilbuddene, på tværs af dagtilbuddene samt på dagtilbudsområdet som helhed. Dette understøttes ved, at der implementeres et digitalt program, som skal benyttes til videooptagelserne i praksis, og som skal udgøre fundamentet for at opbygge en intern vidensbase. Det bliver et sted, som alle dagtilbuddene kan tilgå, hvor der vil ligge egne optagelser af prøvehandlinger og nye tiltag. Hvis fx pædagoger i en daginstitution har været nysgerrige på, hvordan man kan udfordre de eksisterende praksisser omkring frokstsituationen med børnene, så vil der fremgå videoer med inspiration til, hvordan det kan gøres anderledes, og hvordan det kan tage sig ud i virkeligheden. En af medarbejderne beskriver det således:

”Videooptagelser og aktionslæring er keywords til faglig refleksion. Vi vil arbejde med, at man laver aktioner på fx samlinger, der altid går galt. Så kan man sige, at man gerne vil filmes og have en dialog og drøfte

det. Vi arbejder meget med læringsmiljøet, det er praksis der skal tilpasses og ikke barnet. Når vi filmer praksis, så kan jeg se, hvad jeg kan gøre anderledes. Vi vil gerne have professionelle læringsfællesskaber og arbejde i teams, vi skal ikke være egen praktiserende. Ved fx film og fagligt stof mv. Hvordan er vores professionelle drømmekraft, hvorfor gør vi det det og mener det.” (Konsulent i kommunen).

Forankring og fastholdelse i praksis

Som det ses tidligere i rapporten, så giver pædagoger udtryk for værdien af den nye viden, og at det har gjort en forskel i deres tilgang til det pædagogiske arbejde. Der, hvor der rejses opmærksomhedspunkter blandt pædagogerne, er især; fastholdelse og fortsat forankring. Når vi spørger ind til, hvad pædagogerne efterspørger af støtte og hjælp til dette, så er omdrejningspunktet især deres egne dagtilbudsledere.

”Fra ledelsens side kræver det, at de skaber rum til faglig refleksion og snakke. Det er en vigtig forudsætning. Det er ledelsen rigtig gode til. Ift. forvaltningen har jeg ikke gjort nogle tanker.” (Pædagog)

Pædagogerne har her en opmærksomhed på, at de i høj grad er afhængige af dagtilbudsledere, som hjælper med at fastholde fokus og give plads og rammer til fortsat at udvikle og forankre den nye viden.

Det skal også ses i lyset af, at dagtilbudslederne har ansvar for forankringen og implementeringen. En leder beskriver det således: ”Mit bidrag har været at få det etableret i min egen institution. Være forgangsmand.” (Dagtilbudsleder)

Forvaltningen fortæller ligeledes om, at trods alle dagtilbud har fået en ens uddannelse, så ønskes der fortsat forskellige dagtilbud:

”Alle har været igennem det samme kompetenceløft og fået det samme vidensgrundlag. Derudover har der i høj grad været vidensdeling på tværs. Efterfølgende sker forankringen primært i det enkelte dagtilbud. Vi ønsker dog ikke ens dagtilbud – de er forskellige med forskellige børn, ligger i forskellige områder og omgivelser mv. og skal derfor tilpasse deres pædagogiske praksis hertil. De er forskellige og det skal de være – de skal også udmønte satsningen forskelligt i forhold hertil. Forvaltningens støtte til dagtilbuddene i forhold til forankringen er derfor både ens og forskellig.” (Kommunal konsulent)

Det betyder derfor også, at det på mange måder er op til dagtilbudsledere og dagtilbuddene at fortolke og implementere den nye viden i praksis. Pædagogerne har altså forventninger ift. hvad deres dagtilbudsleder kan og skal hjælpe med og understøtte. Når vi spørger ind til, hvad forvaltningen kan hjælpe med, gives der ikke udtryk for samme forventningsniveau. En pædagog beskriver her, hvad pædagogens overvejelser er om, hvad de har brug for ift. at blive understøttet, og hvad pædagogen tænker, at forvaltningen kan hjælpe dem med.

”Give tid og lade det rodfæste sig. Hvis man skal evaluere, så skal det være det her. Det skal være det her, som vi har fokus på nu. Det skal ikke i glemmebogen. Det er vigtigt at få lov. Vi har slet ikke tænkt, at det var en mulighed at få hjælp udefra. Vi har tænkt, at det var noget, vi skulle klare selv. Men det kunne da være fedt med nogle, som kunne hjælpe med at give inspiration.” (Pædagog)

Dagtilbudschefen fortalte, at de i forvaltningen havde mange projekter, og der derfor godt kunne være blevet brugt mere tid fra fx pædagogiske konsulenter på denne indsats. Pædagogernes udtalelser kunne tyde på, at der kunne være brug for at tydeliggøre, hvordan og hvornår man kan hente hjælp fra forvaltningen. Derudover er der også fra pædagogerne en bekymring om, hvorvidt der kommer for mange nye projekter. Det tegner et billede af, at der er brug for at den viden, som de har fået fra uddannelsen, skal have lov til at bundfælde sig og blive en integreret del af hverdagen inden, at man påbegynder nye projekter.

Næste skridt

Der er blevet investeret mange ressourcer i at udvikle diplommodulet, og medarbejderne har gjort sig store anstrengelser gennem forløbet – både dém, der har været på efteruddannelse – og ikke mindst dém, der har passet børnene, mens kollegaer har været på ”skolebænken”. Som en af pædagogerne siger:

”En ting er at være på uddannelse, en anden ting er at være tilbage, mens de andre har været afsted. Vi har knoklet for hinanden. Vi har taget ekstra grupper, vagter mv. Det koster jo med uddannelse.” (Dagplejepædagog).

Billund Kommune er ved at kunne sætte hak ved første fase i form af at have efteruddannet de fastansatte pædagoger og daglige ledere i dagplejen og i daginstitutionerne, specialpædagogiske vejledere, fysioterapeut og talehørekonsulenter i PPS samt konsulenter i dagtilbudsstaben. Og det spørgsmål, der naturligt trænger sig på er: Hvad nu? Som en af pædagogerne siger:

”Nu har vi ny viden, og nu skal vi have den viden til at arbejde på et organisatorisk niveau og på tværs.” (Pædagog).

Billund Kommune er ved at have afsluttet indsatsfasen, hvor uddannelsen er blevet gennemført, og skal dermed til at arbejde med forankring af deres satsning. Men hvad er det både forvaltningen og det pædagogiske personale skal gøre for at sikre, at den nye viden ikke bare er noget, man er blevet uddannet i, men bliver anvendt på en sådan måde, at dét pædagogerne har lært, kommer til at gøre en positiv forskel for børnene og deres udvikling?

I de kommende måneder vil der blive gennemført et såkaldt Tænkeboksforløb. Her vil en række kommuner med afsæt i deres viden og erfaringer indgå i en dialog om, hvad næste skridt kan være for Billund Kommune.

Lovende praksis

I Billund Kommunes overvejelser om, hvad kommunens næste bedste skridt kunne være, kan der være inspiration at hente i det indhold og den struktur, der fremgår af publikationen "Lovende praksis på det specialiserede socialområde".² Det er på den baggrund, at der på de næste sider fremgår et udpluk af publikationen.

I publikationen beskrives et projekt, der i 2016 blev gennemført af VIVE og Socialstyrelsen. Formålet med projektet var at udvikle et redskab, som kan indkredse de praksisser, hvis virkning vi ikke kender i dag, men som alligevel har en særlig god sandsynlighed for at skabe udvikling og velfærd for borgerne og samfundet. Sådan en praksis kalder VIVE og Socialstyrelsen for en "lovende praksis", hvilket der vil hentes inspiration fra i det følgende.

I publikationen præsenteres 11 elementer, der kendetegner praksis, og som har stor sandsynlighed for at have god virkning for en målgruppen – i dette tilfælde børnene. Hver af de 11 elementer er konkretiseret i en række spørgsmål – fx om praksis er forankret i teori og aktuelt bedste viden, understøtter en fælles faglig refleksion, inddrager målgruppen fx børnene og løbende tilpasses.

Sammen udgør spørgsmålene en måde at anskue en praksis ift. at vurdere, i hvor høj grad en given praksis er kendetegnet ved de 11 elementer og dermed, i hvor høj grad praksis kan betegnes som lovende. Redskabet kan også bruges som en guideline til, hvad der er vigtigt at fokusere på, når man gerne vil udvikle en ny lovende praksis.

Baggrunden for at bringe et udpluk af publikationen her er, at redskabet vil kunne udgøre en ramme for den kommende dialog i Tænkeboksforløbet.

Teori og viden

Med inspiration fra lovende praksis, så skal en lovende praksis bygge på forskningsbaseret viden om, hvad der virker. Det vil sige, at praksis skal være forankret i en eller flere veldefinerede teorier og i den aktuelt bedste viden, fx beskrevet i fagbøger eller i videnskabelige artikler. En lovende praksis indeholder desuden et vist omfang af programteori eller forandringsteori. Det vil sige, at praksis er støttet af en eller flere hypoteser eller forventninger om de mekanismer, som forventes at skabe en god virkning for borgerne.

Et udpluk af måleredskabets spørgsmål om teori og viden:

² Lovende praksis på det specialiserede socialområde. VIVE og Socialstyrelsen, 2016.

- Er praksis baseret på en eller flere navngivne teorier eller metoder?
- Er praksis udviklet eller anbefalet af eksperter på området?
- Er praksis baseret på erfaringer fra eget tilbud?
- Er praksis baseret på erfaring fra andre og/eller erfaringer fra udlandet?
- Findes der en begrundelse for, at praksis forventes at virke (forandringsteori)?1

Mål

For at en praksis kan betegnes som lovende skal den ifølge VIVE og Socialstyrelsen indeholde klare og relevante mål for børnenes udvikling. Det skyldes, at klare og relevante mål er afgørende for kvaliteten og virkningen af praksis. Når man formulerer klare mål, opnås der endvidere synlighed og systematik i indsatsen og enighed om, hvad der arbejdes hen imod.

At målene er klare, vil sige, at de er tilstrækkeligt rettet mod børnene, konkrete og målbare til, at der kan følges op på dem, og det kan vurderes, om de faktisk er indfriet. Forskningen peger på, at målene skal opstilles i samarbejde med målgruppen og tage udgangspunkt i målgruppens ønsker og behov. Herved øges engagementet, og der skabes en fælles retning for praksis. Når målgruppen er børn, kan det – alt afhængig af deres alder m.v. - være vanskeligt at opstille mål sammen med dem. Derfor vil det være hensigtsmæssigt, at det er det pædagogiske personale, der opstiller målene. Målene skal endvidere have en tidsramme, som man forventer at kunne indfri. Herved gøres indsatsen fokuseret og så konkret, at målsætningerne faktisk kan nås.

Ifølge lovende praksis er mål relevante, når de handler om de primære behov og problemstillinger hos børnene, som praksis skal imødekomme eller afhjælpe.

Et udpluk af måleredskabets spørgsmål om mål:

- Er der et klart formål med at benytte praksis overfor børnene?
- Er målene konkrete? Er det tydeligt for det pædagogiske personale hvad målene præcist er?
- Er målene for børnene klare?
- Er målene formuleret på skrift?
- Er der en tidsramme for, hvornår målene skal være indfriet?
- Er målene formuleret, så det er muligt at vurdere, om målene indfries?

At definering af fælles mål kan være et godt sted at begynde i Billund Kommune, understreges af en af pædagogerne, som fortæller, at de på vedkommendes institution har haft den oplevelse, at det godt kan være en udfordring at få alle de gode indsigter fra uddannelsen til at blive ved med at leve, når dagligdagen banker på. Vedkommende har talt med kollegaerne om, hvorfor det er så svært, og de er kommet frem til, at de på uddannelsen fik interesse for forskellige områder, som de så hver især har

forsøgt at indarbejde i deres egen hverdag. Men dét at være alene om det, har gjort det svært at fastholde momentum, så de er kommet frem til, at det er vigtigt at have et fælles fokus.

Individuel tilrettelæggelse

Ifølge lovende praksis er det bedst, når praksis tilrettelægges med udgangspunkt i børnenes eller børnegruppens specifikke styrker, udfordringer, personlighed, forudsætninger og ønsker. I den forbindelse er det vigtigt, at de fagprofessionelle samarbejder om at identificere børnenes eller børnegruppens styrker og udfordringer.

Med inspiration fra måleredskabets spørgsmål om individuel tilrettelæggelse:

- Tilrettelægges praksis med udgangspunkt i viden om det pædagogiske personale eller børnegruppens behov?
- Inddrages pædagogisk personale og/eller børnene i udformningen af den indsats, som modtager?
- Understøtter praksis, at pædagogisk personale oplever ejerskab for indsatsen?
- Indebærer praksis en undersøgelse af pædagogisk personale og/eller barnet tilfredshed med indsatsen? 1

I Billund Kommunes tilfælde er målgruppen det pædagogiske personale samt børnene, og som nævnt skal afsættet tages i deres behov, hvilket netop ét af de områder, der både har været meget i fokus på diplommodulet, og ikke mindst har været en øjenåbner for det pædagogiske personale. De har på diplommodulet fået forskellige redskaber til at kunne se tingene fra børnenes perspektiv.

Eksempelvis har de **interviewet** børnene, og i det hele taget er de i stigende grad begyndt at involvere dem i evalueringer, for at høre deres perspektiv:

”...Vi laver evaluering med børnene. Vi spørger dem om, hvad var sjovt og ikke sjovt? Hvad kunne være anderledes? På den måde får vi børnenes stemmer ind. Det er lidt sjovt, hvad børnene ser som succes. I forbindelse med en fernisering var det fedeste ifølge børnene, at vi fik kage og saftvand. Så det at få børnenes stemmer med, det kan godt være lidt tankevækkende.” (Pædagog).

Som tidligere nævnt er en anden god måde at få børneperspektivet frem **video**, hvilket både underviserne på diplommodulet og pædagogerne er blevet meget begejstret for:

”Man får nogle store erkendelser, når man optager hverdagssituationer på video. Man kan godt selv have en oplevelse af, at der er totalt kaos på en stue, men når man kigger på videoen, så kan man faktisk se, at børnene har det godt.” (Pædagog).

Beskrivelse

Hvis praksis skal kunne deles og bruges af andre institutioner eller kommuner, er det en forudsætning, at den er velbeskrevet. Det betyder, at det skal være muligt for andre at læse beskrivelsen og gennem den få et rimeligt kendskab til praksis. Det kan fx beskrives, hvad indsatsen består i, hvilke personalekompetencer der kræves for at gennemføre den, hvem målgruppen er, og hvorfor indsatsen forventes at virke over for netop denne gruppe borgere.

En beskrivelse bør også formulere sammenhængen mellem det problem, som praksis skal løse, og de redskaber, der tænkes brugt hertil. Endelig er en præcis beskrivelse af praksis også nødvendig, hvis man skal evaluere indsatsen. Hvis man ikke kan formulere, hvad praksis går ud på, er det svært at måle, om den har en virkning.

Et udpluk af måleredskabets spørgsmål om beskrivelse:

- Er der en beskrivelse af praksis?
- Er beskrivelsen af praksis så fyldestgørende, at andre tilbud og fagpersoner vil kunne forstå, hvad praksis indebærer på baggrund af beskrivelsen?
- Beskrives hvad praksis består i (aktiviteter/elementer/handlinger)?
- Beskrives hvilke mål, praksis skal indfri?
- Beskrives hvem der er målgruppen for praksis?
- Beskrives hvordan praksis er organiseret?

Noget af dét, der har været italesat af nogle af interviewpersonerne, har været en bekymring over, hvordan Billund Kommune nu kan sikre, at den viden det pædagogiske personale har fået, bliver forankret i det daglige pædagogiske arbejde og ikke går i "glemmebogen":

"Vi har en opgave med forankring. Vi skal bevare det, vi har lært. Vi falder alle i en gammel rille, så hvordan kan vi fastholde fokus?" (Pædagog).

Der vil ofte være udfordringer med forankringer af satsninger, men beskrivelser af indsatser kan være et af de elementer, der kan hjælpe med at fokus bevares og at indsatserne lever – ikke bare i den enkelte institution – men i hele kommunen, hvis de udbredes. Og de kan med fordel udbredes for at sikre dels videndeling, dels at det bliver muligt at bygge oven på de erfaringer, man gør sig i de forskellige dagtilbud, så man til sidst kan ende med at have en praksis, der kan kategoriseres som lovende.

Monitorering

Forskning viser, at systematisk monitorering af målene for praksis er afgørende for kvaliteten – dvs. at vurdere, måle eller bestemme, hvorvidt man er på vej mod det, der er sat som mål for praksis. Det giver de fagprofessionelle mulighed for at opdage, om det enkelte barn eller børnegruppen, som praksis retter

sig mod, oplever den udvikling, der var hensigten. Det betyder, at man aktivt tager stilling til, om praksis er hensigtsmæssig og virksom i forhold til den aktuelle situation.

Monitorering kan desuden gøre en positiv forskel for det pædagogiske personale, der deltager i indsatsen og som kan komme børnene til gode. Når det pædagogiske personale bliver konfronteret med egne resultater, kan det styrke engagementet og forpligtelsen til indsatsen.

Det er væsentligt, at monitoreringen udføres på en systematisk og stringent måde, og at monitoreringen dokumenteres skriftligt. Det behøver imidlertid ikke at være kompliceret at måle eller bestemme, om et givent mål er opfyldt. Man kan monitorere praksis på mange måder, fx gennem fokuseret samtale, spørgeskemabaseret selvrapportering af personalets eller børnenes egne oplevelser af udvikling eller analyse af mere objektive mål for udviklingen.

Med inspiration fra måleredskabets spørgsmål om monitorering:

- **Indebærer praksis en måling af det pædagogiske personale eller barnets udvikling i forhold til de mål, som er opstillet for praksis?**
- **Måles pædagogisk personale eller barnets udvikling over tid? Her tænkes på, om personalet eller barnets situation/niveau sammenholdes før, under og efter et praksisforløb.**
- **Er der faste procedurer for, hvordan målingen foretages – og hvor ofte?**
- **Anvendes et dokumentationsredskab eller IT-system til indsamling af dokumentation om udviklingen?**
- **Afrapporteres målingen af det pædagogiske personale eller**

Billund Kommune har på nuværende tidspunkt ikke et færdigt bud på, dels hvad gode data er, og dels hvordan man skal opsamle dem. En af interviewpersonerne spørger i den forbindelse:

”Hvordan kommer vi videre fra begejstring og viden, så det bliver til ny praksis? Hvilke tegn skal vi holde øje med? Dét er vi ikke endnu.” (Dagtilbudschef)

Virkning, resultater og effekter

En lovende praksis stiler efter at påvise, at den med rimelig sandsynlighed er virksom. Ordet virksom betyder ikke det samme som ordet effekt, som kendes fra effektevalueringer. Her bruger man fx en sammenligningsgruppe, når man vurderer effekten af en indsats. Derimod kan man vurdere, om en praksis er virksom, uden at bruge en sammenligningsgruppe, fx ved hjælp af ekspertvurderinger, før- og eftermålinger eller procesorienterede effektstudier. Lovende praksis er således ikke bundet op på noget absolut krav om studier, der bruger en bestemt type undersøgelsesdesign. Det er dog altid vigtigt, at studiet er veludført og opfylder eksisterende standarder for robuste analyser og undersøgelser

Med inspiration fra måleredskabets spørgsmål om virkning:

- Virker praksis positivt i forhold til det pædagogiske personale eller barnets behov?
- Er der dokumentation for, at praksis virker i forhold til pædagogisk personale eller barnets støttebehov? Med de følgende svaralternativer:
 - Ja, erfaringer fra egen praksis
 - Ja, intern undersøgelse/evaluering
 - Ja, ekstern undersøgelse/evaluering (lavet af forskningsinstitution, konsulenthus eller kommunale konsulenter?)
 - Ja, effekten er testet i videnskabelige forsøg
 - Praksis er ikke undersøgt i et videnskabeligt forsøg, men ligner meget en anden praksis, der er undersøgt i et videnskabeligt forsøg.

Som vi har beskrevet tidligere, er de pædagoger, der har gennemført diplommodulet begyndt at træne anvendelsen af de metoder og redskaber, de har fået. I den forbindelse fortæller nogle af dem, at de kan se på nogle af deres kollegaer, at de har ændret adfærd i form af, at de leger mere end de plejer. Et andet område hvor de kan se resultater af, hvad man har lært på diplommodulet, er indretningen af rum, så de i højere grad bliver gode legesteder for børnene.

Billund Kommune er ikke kommet dertil, hvor de er begyndt at indsamle eksempler på, hvad der virker i forhold til børnene. Men nogle af interviewpersonerne giver dog udtryk for, at de allerede har set virkninger af den ændrede praksis, der er blevet indført på baggrund af den nye viden, de har fået. Når eksempelvis et barn med svag robusthed og manglende mod begynder at lege mere risikofyldt og overskride egne grænser, så kan de se, at der sker noget med barnet. Som en af interviewpersonerne siger:

”Man kan simpelthen se på barnets kropssprog og i øjnene, at det vokser.”
(Pædagog).

Måling af effekter af indsatsen i dagtilbud

Til vurdering af hvorvidt investeringen i en indsats på dagtilbudsområdet ”kan betale sig” kan det være nyttigt at inddrage data på, hvad der potentielt er sparet ved, at børn klarer sig bedre.

Når der er styr på, hvor meget indsatsen koster samlet set, her i Billunds tilfælde 38.770,45 kr. per studerende samt udgiften til 50 videolicenser og et antal møder før, under og efter, er det muligt at se hvor meget der skal ændre sig for at investeringen er tjent hjem.

Inden projektet går i gang, kan det være hjælpsomt at overveje hvilket problem indsatsen løser. Har det pædagogiske personale brug for et fagligt løft? Er der mange børn med udfordringer og dårligt sprog? Er der manglende arbejdsglæde hos det pædagogiske personale? Hvert problem kan lede frem til et resultatmål, der kan bruges til at måle effekten.

Bedre pædagogisk personale kan resultere i højere forældretilfredshed og færre børneflyt på tværs af institutioner i kommunen. Færre børn med udfordringer kan betyde færre børn, der starter sent i skole eller går børnehaveklassen om, bedre trivsel i indskolingen og bedre resultater i de nationale test. Og højere arbejdsglæde kan betyde mindre sygefravær og færre jobskift.

Resultatmål i kr. og ører

Resultatmålene kan opdeles i flere tidshorisonter. Den korte bane beskriver mulige effekter i umiddelbar forlængelse af indsatsen. Det er de tal lokalpolitikere kan se i deres budgetter i de kommende år. Den mellemlange bane beskriver, hvordan børnene klarer sig som unge, og den lange bane hvordan deres livstidsindkomst potentielt ændrer sig.

Resultatmål på den korte bane

På den korte bane kan 25 færre sygedage betale de 25 studiedage ind. Det gennemsnitlige antal fraværsdagsværk pr. fuldtidsansat i kommunal undervisning og pædagogisk arbejde var i 2019 14 dage³. Nedbringes sygefraværet med 50 pct. er investeringen til dækning af vikartimer således tjent ind på fire år.

Et andet eksempel er omgængere. Hvert år går omkring 1.300 børn i landet om og det koster 67.851 kr. per barn⁴. Og mere ekstremt koster et barn på specialskole 500.000 kr. om året⁵, hvormed en indsats der mindsker antallet af børn, der ender på specialskole, hurtigt er betalt hjem.

Argumentation for hvorfor en given indsats påvirker børnenes resultater kan hjælpes på vej af forskningen. Her er et par eksempler på forskning, der kvantitativt undersøger forskellige sammenhænge for de mindste børn.

Rockwool Fonden har sammen med Københavns Universitet og Trygfondens Børneforskningscenter undersøgt effekten af en øget understøttelse af børns sproglige færdigheder i børnehaven på deres resultater i indskolingen. De finder, at for børn med forældre uden videregående uddannelser, er der en markant effekt på deres sprogtest i 2. klasse.

I en norsk kontekst er der også lavet flere studier af sammenhængen mellem kvalitet i dagtilbud og børnenes resultater i indskolingen. Her finder to norske økonomer en klar sammenhæng mellem sygefravær og både matematik og sprogtest i de små klasser. Det har altså en negativ betydning for børnene, hvis personalet har et højt sygefravær.

Kristian Thor Jakobsen, cheføkonom i Tænketanken DEA, fandt i en undersøgelse fra juni 2020, at børn, der går børnehaveklassen om, har signifikant lavere trivsel og klarer sig desuden dårligere i de nationale test i 2. og 3. klasse.

Resultatmål på den mellemlange og lange bane

³ <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>

⁴ <https://www.dst.dk/da/Statistik/kommunekort/kommuneregnskaber/folkeskoleudgifter-netto>

⁵ <https://www.vive.dk/media/pure/9008/2042392>

Resultatmål med lidt længere tidshorisont kan være med til at sætte perspektiv på indsatsen, der kan påvirke hele barnets liv. Tager en ung en erhvervsuddannelse frem for at være ufaglært øges den gennemsnitlige timeløn med 25 pct.⁶ Det betyder at den samlede samfundsøkonomiske gevinst for hver person, men en erhvervsuddannelse frem for ufaglært er beregnet til 4 mio. kr. over et livsforløb⁷. Igen er her et par eksempler på forskning i en dansk kontekst der kan sandsynliggøre at indsatser i dagtilbud påvirker sandsynligheden for at en ung person for en uddannelse.

Trine Flensborg-Madsen, der er lektor på Københavns Universitet, har flere forskningsartikler, der viser, at sprogudvikling i de første tre år af et barns liv hænger sammen med både intelligens og personlighedstræk i voksenlivet. Dette er igen faktorer, der hænger tæt sammen med uddannelsesniveau.

Faglig refleksion

En lovende praksis skaber rum for, at der kan ske en fælles faglig refleksion både i og på tværs af praksis. Det vil sige, at der sættes rammer og kriterier for, hvordan refleksion og sparring kan finde sted. Det kan være forskelligt fra praksis til praksis, hvordan dette arbejde bedst forankres, men fælles er, at man har en gennemtænkt strategi for faglig refleksion og sparring.

Erfaringen viser, at fælles faglig refleksion sikrer et fælles professionelt afsæt. Den fremmer medarbejdernes selvbevidsthed og kritiske tænkning, det forbedrer kontakten til barnet og kolleger, og det hjælper medarbejderne til at yde den bedst mulige omsorg for barnet. Fælles faglig refleksion udfordrer desuden antagelser, illusioner og fordomme, og derfor fremmer den udvikling af praksis til gavn for barnet.

Et udpluk af spørgsmål om faglig refleksion:

- Indgår det i praksis, at man systematisk reflekterer over faglige aktiviteter og handlinger?
- Får pædagogisk personale supervision eller anden form for faglig sparring omkring praksis?
- Har pædagogisk personale adgang til den nyeste fagviden (fx fagblade eller nyhedsbreve vedrørende ny viden) med relevans for praksis?
- Anvender pædagogisk personale den nyeste fagviden i udøvelsen

Det er lidt forskelligt, hvad interviewpersonerne fortæller i forhold til faglig refleksion blandt kollegaer. Én fortæller

, at de har en kultur, hvor man godt kan forholde sig kritisk til hinandens handlinger, hvilket var svært at gøre på vedkommendes tidligere arbejdsplads i en anden kommune, fordi at man dér, ifølge

⁶ https://fm.dk/media/13891/kapitel6_finansredogelse2014_web.pdf

⁷ https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_se-hvor-meget-din-uddannelse-er-vaerd-for-dig-og-samfundet.pdf

interviewpersonen, ikke var særlig professionel. Men nu oplever vedkommende, at man i daginstitutionen i Billund Kommune løbende stiller hinanden spørgsmål, som man måske ikke kan nå at svare på med det samme, fordi man er optaget af at være sammen med børnene, men som man så kan gå og fundere lidt over, indtil man har fundet et svar.

En anden interviewperson fortæller, at selv om man har brugt en erhvervspsykolog for at lære at give hinanden feedback i vedkommendes institution, så er de ikke i mål med det. Men de har lært, at menneskers reaktion på feedback hænger sammen med deres personlighed. Nogle har det nemt med at få feedback, mens andre eksempelvis har brug for at trække sig tilbage og tænke over det, før de kan respondere.

Som nævnt er tanken, at elementerne kan bruges som en ramme for en dialog i Tænkeboksforløbet om, hvordan forankring og videreudvikling af Billund Kommunes satsning kan foregå.

Gode råd og pejlemærker til andre kommuner

Nedenfor giver Billund Kommune og DEA deres bud på, hvad der på baggrund af Billund Kommunes erfaringer med at udvikle deres praksis, kunne være vigtigt at adressere, hvis andre kommuner kunne være interesserede i at gennemføre en indsats ift. leg, kreativitet og læring med inspiration fra den måde, som Billund Kommune har gjort det på.

FØR INDSATSEN

Definer mål med indsatsen

Erfaring og læring fra Billund Kommune er, at det er en god idé fra begyndelsen at definere konkrete og **målbare effekt- og/eller resultatmål for indsatsen**. Effekt- og/eller resultatmål for børn, medarbejdere og lege- og læringsmiljøet som helhed.

Dette for at man efterfølgende kan vurdere, om man opnår dét, man gerne ville med indsatsen, om det har været investeringerne værd, og for løbende at kunne identificere behov for justeringer i indsatsen, hvis det viser sig, at målene ikke nås.

Involvering af centrale aktører

I Billund Kommune har de lagt vægt på at sikre **commitment** til projektet i hele styrings- og ledelseskæden i kommunen. Alle niveauer fra politisk udvalg til det pædagogiske personale har været involveret og aktivt deltaget i projektet. De vigtigste interessenter er blevet involveret gennem projektorganisering, arbejds- og referencegrupper samt i de formelle mødestrukturer som TR- og ledermøder.

Involveringsprocessen blev gennemført for at sikre en tydelig forventningsafstemning og ikke mindst opbakning mellem de involverede partnere. Processen var endvidere med til at sikre, at diplommodulet blev så anvendelsesorienteret som muligt og adresserede de behov, der var for opkvalificering i dagtilbuddene.

Endelig har der været en kontinuerlig opfølgning og justering undervejs i projektet i takt med at man blev klogere. Eksempelvis var der løbende arbejds- og evalueringsmøder mellem UCL, LEGO Fonden og projektgruppen i Billund Kommune således at parterne i fællesskab kunne foretage de nødvendige justeringer i rammesætningen af undervisningen samt personaleledelsen af den enkelte medarbejder og uddannelsesholdet som helhed.

Fælles kompetenceløft

Som nævnt ovenfor har fokus i tilrettelæggelsen af kompetenceløftet dels været **transfer** mellem uddannelse og arbejde, - altså et stærkt fokus på anvendelseskompetencer af det nye samt uddannelse af alle, da forskning viser, at **fælles kompetenceløft** har den største effekt.

På den baggrund har Billund Kommune valgt at give kompetenceløftet til alle pædagoger i og omkring dagtilbuddet, herunder ressourcepersoner i PPR og faglige konsulenter i forvaltningen med henblik på

fælles viden, fælles faglige referencer og et fælles fagligt sprog for legens betydning for børns alsidige udvikling.

Professionelle læringsfællesskaber på de enkelte daginstitutioner er blevet styrket gennem konkrete aftaler mellem den studerende (pædagogisk personale), nærmeste leder og teamkoordinatorer. I aftalerne er formuleret personlige målsætninger i forhold til, hvordan den studerende vil bruge dét, vedkommende har lært på diplommodulet, til at opnå en konkret forandring i dagligdagen.

Det pædagogiske personale italesætter, at de er glade for aftalerne, fordi det er vigtigt at kunne løfte i flok.

SELVE INDSATSEN

Der har været lagt stor vægt på, at diplommodulet skulle udgøre et **praksisnært kompetenceløft** i form af ny viden, undersøgelser og metodeudvikling i den pædagogiske praksis i dagtilbud. Aktionslæring og prøvehandling har ifølge Billund Kommune været en del af succesen.

Det gælder også **anvendelse af video** på diplommodulet. Ved selv at optage situationer i hverdagen, har de studerende kunnet betragte og vurdere deres egen praksis. At de derigennem er blevet udfordret på egne synsninger, **institutionslogikker** samt voksenrollen, er ifølge Billund Kommune noget af dét, der har skabt grobund for de største forandringer, fordi det har medført lyst og motivation til at ændre på den praksis og adfærd, som det pædagogiske personale havde inden diplommodulet. I den forbindelse har der været et særligt fokus på den **voksnes positionering** i forhold til barnet og børnefællesskabet behov.

Investering i redskabet **"Iris Connect"**, som gjorde videooptagelserne muligt, var ifølge Billund Kommune en klog beslutning. Kommunen har i forlængelse heraf besluttet sig for at fortsætte anvendelsen af videooptagelser til fortsat at udvikle praksis. I den forbindelse kan nævnes, at det er forvaltningen, der har været support på den tekniske og juridiske del af anvendelsen af video, lige som det er forvaltningen, der har sørget for, at dels at det tekniske udstyr har været i orden, dels at brugerne blev introduceret til systemet inden anvendelsen.

Gennem både videooptagelserne og interview af børnene blev der på diplommodulet lagt vægt på at inddrage **børnenes perspektiv** i undervisningen. At se forskellige situationer og tilrettelæggelsen af hverdagen med børnenes øjne, åbnede ifølge Billund Kommune, op for at de studerende kunne reflektere over egen praksis og i særdeleshed om den understøtter børnenes muligheder for at lege og udfordre indenfor forskellige **legeformer og typer** – eller om det snarere er det modsatte, der er tilfældet.

Det var et krav til de studerende, at diplommodulet skulle afsluttes med en **eksamen**. Det var skræmmende for nogle studerende, især dem der ikke havde været på skolebænken i mange år. Der blev derfor givet mulighed for dispensation, men i sidste ende var det ganske få af de studerende, der ikke gik til eksamen. En af grundene er ifølge Billund Kommune, at der blev etableret et støttende miljø

omkring uddannelsen, lige som at de enkelte ledere af daginstitutionen indgik i løbende dialog med medarbejderne for at give dem tiltro til egne evner og hjælpe dem videre, hvis de stødte på udfordringer undervejs i uddannelsesforløbet. Ifølge Billund Kommune har den afsluttende eksamen været et relevant krav at stille, fordi de studerende, gennem den skriftlige opgave og forberedelse af eksamen, har fået internaliseret deres nye viden, indsigter, praksiserfaring og læring i deres professionsforståelse.

Endelig har Billund Kommune udviklet en generel model for, hvordan de studerende løbende kan gennemføre **samtaler og opfølgning** med nærmeste leder før, under og efter uddannelsen. Ifølge Billund Kommune har det været med til at sikre kompetenceudvikling hos den enkelte pædagogiske medarbejder samt faglig kapacitetsopbygning i dagtilbuddet på alle niveauer.

BILAG

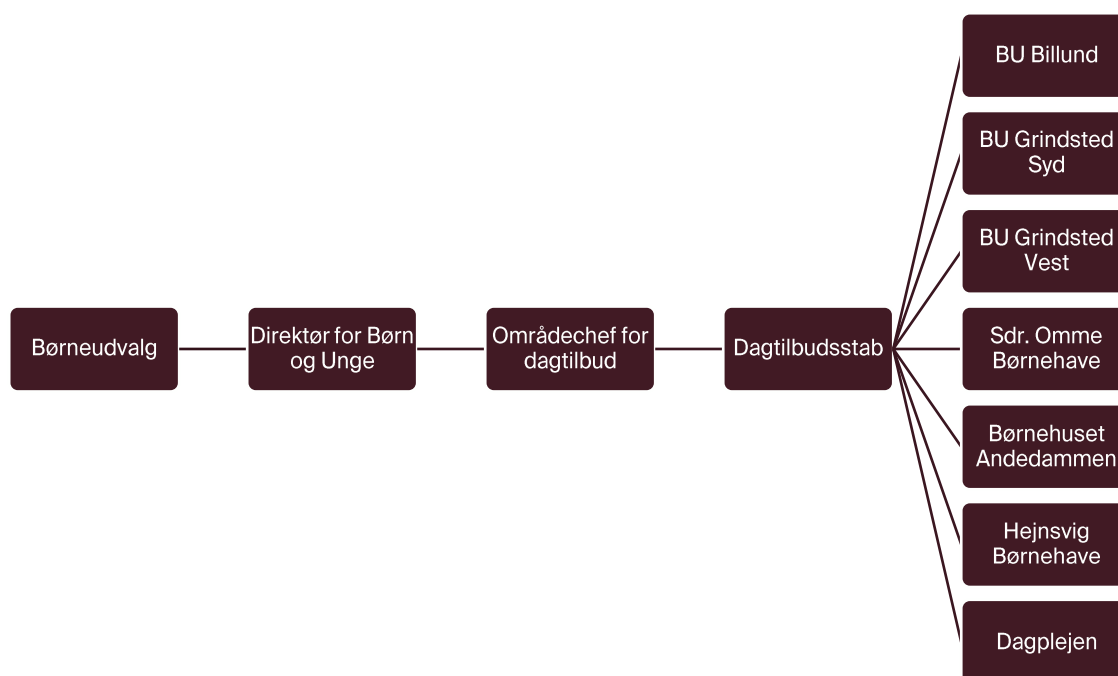
Bilag

Vedhæftede skemaer har forvaltningen i Billund Kommune anvendt til fastholdelse af den studerendes læring og til implementering af ny viden og pædagogisk praksis i dagtilbuddene.

Billund Kommune – kort fortalt

Med godt 26.500 indbyggere og et areal på 540,18 km² hører Billund Kommune til blandt de mindste af de 98 kommuner, der blev dannet ved kommunalreformen i 2007 (Billund Kommunes hjemmeside). I Billund Kommune er der i gennemsnit 280 børn pr. årgang. På grund af til- og fraflytning fra kommunen viser Sundhedsplejens erfaringstal, at en børnegruppe er på ca. 300 børn pr. årgang. Billund Kommune består af 6 daginstitutioner, 1 udvidet SFO og ca. 120 dagplejere.

Dagtilbudsstaben er en del af Børn og Unge. I dagtilbudsstaben er der ansat en områdechef for dagtilbud, 2 konsulenter (hvoraf den ene godkender og fører tilsyn med de private tilbud i kommunen) samt 2 pladsansivere. Hvilken ses i nedenstående organisationsmodel:

Vision

Billund kommunes visioner for dagtilbudsområdet lyder: Alle børn i Billund Kommune oplever tryghed og gode relationer og udvikler sig sammen i attraktive rammer. De udvikler sig gennem lærerig leg og bliver skabende verdensborgere. Med barnet i centrum samarbejder vi om at skabe de bedste forudsætninger for vores børns liv (dagtilbudspolitikken).

Nedenfor ses Billund Kommunes læringsforståelse og børnesyn, som er grundlaget for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene.

Læringsforståelse

I Billund Kommune arbejder ledelser, pædagogiske medarbejdere lærings- og udviklingsorienteret. Vi arbejder for at øge børns kompetencer og alsidige udvikling. Børn der er motiverede, modige, nysgerrige, kreative og eksperimenterende med et positivt syn på sig selv og andre.

Vi arbejder professionelt med afsæt i børnenes og forældrenes perspektiver og ressourcer og med respekt for barnets initiativer og naturlige interesse for at udforske, lege og lære. De pædagogiske medarbejderes faglige, personlige og relationelle kompetencer har afgørende betydning for børns trivsel, læring, dannelse og udvikling.

Vi arbejder med en bred forståelse af læring. Det pædagogiske arbejde er i høj grad afhængigt af et fælles sprog om læring, hvor udgangspunktet er gode læringsfællesskaber. Læringsforståelsen udvikles løbende i fællesskaber og med afsæt i viden og praksis. Trivsel og læring er hinandens forudsætninger. Læring finder sted både alene og sammen med andre. Den er både kropslig og kognitiv. Læreri leg er helt essentiel. Her er børnenes egen leg det centrale og legen kommer først. Legen er præget af skabende, dynamiske, fantasiprægede og uforudsigelige dimensioner. Børnene skaber legeforløb, og de pædagogiske medarbejdere udfordrer både børnene og legen. Læring i dagtilbud sker således i en vekslen mellem bl.a. børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter samt hverdagssituationer og -rutiner.

Uddrag fra Billund Kommunes "Dagtilbudspolitik"

Børnesyn

I Billund Kommune har vi et fælles børnesyn:

- **Børn er unikke og har forskellige potentialer for udvikling og læring**
- **Børn er sociale, nysgerrige og legende**

Det betyder, at vi i Billund Kommune ønsker at, ...

- **Børn oplever helhed og sammenhæng i deres liv og at der er fokus på overgange.**
- **Børn oplever gensidig respekt og gode relationer til børn og voksne i store og små fællesskaber.**
- **Børn oplever attraktive mentale, fysiske og æstetiske læringsmiljøer.**
- **Børn oplever, at der er ambitiøse og tilpassede forventninger til dem.**
- **Børn oplever mulighed for at være undersøgende, eksperimenterende og medskabende.**
- **Børn oplever mulighed for at udvikle forståelse for demokrati ved at blive hørt, inddraget og være medbestemmende.**

Uddrag fra Billund Kommunes "Fælles fundament – for børne-, unge- og kulturområdet"

Dialog om kompetenceudviklingsforløb

- til bedre effekt for deltagere og arbejdsplads af kompetenceudvikling 😊

Deltager: _____ Dato: _____

Team: _____ Leder: _____

Aftalt forløb: Kompetenceudvikling på baggrund af PD-modulet Leg, kreativitet og læring, 10 ECTS, gennemført i perioden 2018-2020, Billund Kommune

FØR

- Dialog om uddannelsesforløbets læringsmål og om hvordan forventningerne til udbyttet af uddannelsen er. Udfyldes i fællesskab af leder og medarbejder/team

UNDER

- Inspirationsark til leder og medarbejder/team om, hvordan de kan arbejde i løbet af uddannelsen.

EFTER

- Opfølgningssamtaler efter uddannelse. Udfyldes i fællesskab af leder og medarbejder/team

Udarbejdet efter inspiration fra Brinkerhoffs og Wahlgrens transfer-tænkning samt tidligere skemaer udarbejdet af UCL og samarbejdspartnere

Læringsmål

Det er målet, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering

- kan påtage sig ansvar for udvikling af læringsmiljøer, der faciliterer børns dannelse gennem deltagelse, leg, kreativ udfoldelse og børnefællesskaber
- kan ud fra et børneperspektiv samarbejde om at styrke børns leg
- kan i samarbejde med kolleger udvikle og gennemføre en pædagogik, der understøtter børns leg, læring, nysgerrighed, eksperimenteren og kreativitet
- kan udvikle en pædagogisk praksis med afsæt i et forskningsinformeret grundsyn på børn og børns leg
- har grundlæggende viden om kreativitet, børns leg og legekultur samt indsigt i legens betydning i et dannelses- og læringsperspektiv
- har viden om og kan reflektere over betydningen af den professionelles indsats i samspil med de institutionelle rammer, rum og betingelser
- kan analysere og vurdere legens betydning for børns dannelse, udvikling og deltagelse
- kan begrunde og anvende didaktisk tænkning i understøttelse af børns leg og kreative processer

FØR

Medarbejder/team
og leder

- Dialog om uddannelsesforløbets læringsmål og om hvordan forventningerne til udbyttet af uddannelsen er
- Udfyldes i fællesskab af leder og medarbejder/team. Udfyldes FØR uddannelsesstart.

For at du/I kan anvende de nye kompetencer, når du/I vender tilbage til arbejdet efter uddannelsen, skal du/teamet sammen med din leder planlægge det allerede nu.

Hvad er de vigtigste kompetencer, medarbejderen/teamet skal lære?

Hvilke konkrete arbejdsopgaver tænker du/I at de nye kompetencer anvendes på?

Hvordan kan medarbejderens/teamets arbejde tilrettelægges, for at de nye kompetencer kan anvendes?

Hvordan kan ledelsen organisatorisk understøtte kompetenceudviklingen?

Hvordan kan medarbejderen dele sin nye viden med sine kolleger, og hvordan kan lederen støtte? (sidemandsoplæring, video, nye opgaver, særligt

Andet?

Aftalte datoer for opfølgningssamtale under og efter uddannelsen:

UNDER

Medarbejder/team og leder

- Inspirationsark til leder og medarbejder/team om, hvordan de kan arbejde, reflektere og understøtte i løbet af uddannelsen

Idéer til medarbejderen/teamet under uddannelsen

Det vil give dig/teamet et større udbytte af uddannelsen

- Tænk over det, du lærer
- Overvej efter hver undervisningsgang hvordan du/teamet kan bruge det eller prøve det af i dit/jeres arbejde
- Benyt dig/jer af de refleksionsværktøjer som underviserne tilbyder
- Overvej, hvordan børn og forældre kan få gavn af det du/I lærer
- Overvej, hvordan teamet/ kolleger/samarbejdspartnere kan få gavn af det du lærer
- Hvad lærer du, som kan bruges til at forbedre din indsats på arbejdet?

Idéer til lederen under uddannelsen

Det vil give medarbejderen/teamet større udbytte af uddannelsen

- Spørg medarbejderen/teamet under uddannelsen til forløbet
- Tag en snak med medarbejderens kolleger om, hvordan I bedst kan få gavn af det, medarbejderen kommer hjem med
- Kom på besøg i undervisningsforløbet
- Spørg ind til konkrete læringsmål, litteratur, eksamensoplæg eller den problemformulering som medarbejder/team har sat i fokus for opgaveskrivningen
- Overvej hvordan resultater fra forløbet kan formidles til arbejdspladsen

Efter

Medarbejder/team
og leder

- Opfølgningssamtaler efter uddannelsen
- Udfyldes i fælleskab af leder og medarbejder/team

Du/teamet og din leder skal følge op på, hvordan de nye kompetencer udnyttes i dine/teamets nuværende arbejdsopgaver og på hvilke ændringer der skal til for at sætte de nye kompetencer i spil. Dialogen ligger umiddelbart efter endt uddannelse. Der kan følges op med endnu en samtale et par måneder senere.

Opfølgningssamtale

Dato:

Hvad er du/teamet mest optaget af som følge af uddannelsesforløbet?

Hvordan kan du/teamet bruge dine/jeres nye kompetencer?

Hvad vil du/I gerne prøve af?

Hvordan kan daglig leder støtte anvendelsen af kompetencerne?

Skal der ske organisatoriske forandringer for at understøtte ønskede ændringer?

Hvordan kan du/teamet og ledelsen invitere kolleger med i forandringerne?

Senere opfølgningssamtale

Dato:

Hvad er der sket siden sidste samtale?

Hvordan har det været muligt for dig/teamet at udføre arbejdsopgaverne på en ny måde?

Hvordan kan udviklingen ses hos børnene i dagtilbuddet?

Hvilke konkrete initiativer kan du/teamet yderligere tage – kan øvrige kollegaer og daglig leder støtte dig/jer?

Andet?

—